

**ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ З ОБСЛУГОВУЮЧИМИ ТА
ПЕРЕРОБНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ**

Маринюк Альона Юріївна

Уманський національний університет садівництва

Дослідження переходу від адміністративної до ринкової системи регулювання економікою свідчить, що цей процес в Україні відбувається безсистемно. В процесі відміни механізмів регулювання економічних взаємовідносин командно-адміністративної системи не було створене відповідне економічне середовище, що властиве ринковим виробничим відносинам. Результатом є різке погіршення економічного становища аграрної сфери, що викликане порушенням вимог закону вартості та інших об'єктивних законів ринкової економіки. Це, в свою чергу, зумовлює знецінення грошової маси, розвиток інфляційних процесів, непомірне зростання банківської кредитної ставки тощо. Внаслідок цього сільськогосподарські підприємства втратили купівельну спроможність і не можуть придбати необхідної техніки, матеріальних ресурсів. Це призвело до порушення технологічних процесів і скорочення обсягів виробництва продукції [1].

У зв'язку зі зменшенням кількості технічних засобів та сільськогосподарських машин значно підвищились витрати на ремонти та технічне обслуговування, зросло навантаження на одиницю техніки, не виконуються в повному обсязі технологічні операції з вирощування сільськогосподарських культур, порушуються оптимальні агротехнічні строки виконання робіт, збільшилися втрати урожаю, зростають площі необроблюваних земель. Забезпеченість енергетичними потужностями 1 га ріллі в Україні на сучасному етапі становить 1,05 к.с., в той час як в США - 2,47, Франції-3,6, Німеччині-7,76 к.с. [2].

Дослідження вчених-аграрників та практичний досвід свідчать, що ефективність сільськогосподарського виробництва значною мірою залежить від системи його технічного сервісу. Згідно Закону України « Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» технічний сервіс - це комплекс робіт з відповідним науковим підходом до реалізації техніки, її обслуговування та ремонту; своєчасного забезпечення споживачів обладнанням, запасними частинами, вузлами, агрегатами, інструментом, матеріалами, технічною документацією; надання виробничих послуг по прокату, оренді техніки; виконання монтажних пусконаладжувальних, сільськогосподарських, меліоративних і землерийних робіт; навчання обслуговуючого персоналу [3].

Недосконалість платіжної дисципліни та системи оподаткування, змушують МТС займатися, в першу чергу, виробництвом сільськогосподарської продукції, а не наданням послуг. На нашу думку, основним завданням МТС повинно бути надання технічних послуг сільськогосподарським товаровиробникам, організація технічного сервісу, впровадження прогресивних технологій. Машинно-технологічні станції, які візьмуть курс на виробництво сільськогосподарської продукції, через деякий час перетворяться у звичайні держгоспи зі своїми виробничими проблемами та наступною процедурою приватизації. При цьому питання сервісного обслуговування згодом набуде другорядного значення.

Ситуація склалася така, що, з одного боку, держава не спроможна за свої кошти створити і фінансувати ту кількість МТС, яка необхідна сьогодні для задоволення потреб аграрного товаровиробника всіх форм власності і господарювання, а з іншого - монопольне становище держави не сприятиме збільшенню номенклатури послуг, підвищенню їх якості та зниженню вартості. Тому, поряд з МТС з державною формою

власності, повинні функціонувати станції та інші організаційні сервісні структури з іншими формами власності.

Проте дослідження Єщенка П.С. свідчать про значні порушення вимог ринкової економіки та державного регулювання при формуванні матеріально-технічної бази аграрного виробництва [4]. Не в усіх сферах дотримуються принципи повного госпрозрахунку. Має місце монополізм у системі ціноутворення і банківсько-кредитній системі. Це не створює належних умов для ринкового авторегулювання та державного протекціонізму. В результаті розміри маркетингових тарифів на послуги не апробуються ринком та не регулюються ним. Зарубіжний досвід свідчить, що найбільш поширеними в світі є форми міжгосподарського використання техніки - машинні ринги, гуртки з обміну технікою, кооперативи, об'єднання машинних станцій, машинні об'єднання, товариства тощо. В різних країнах світу широко використовуються такі форми кооперації як прокат і оренда.

На даний час найбільш доступним способом придбання техніки для сучасних сервісних структур є лізинг. Він є найбільш перспективним напрямом створення високоефективної матеріально-технічної бази сільського господарства в Україні. Проте для його розвитку необхідно створити відповідні економічні умови.

У сфері аграрного сервісу відсутні єдині методологічні і методичні підходи в системах ціноутворення та рентабельності виробництва. В умовах кризових ситуацій у сільському господарстві України для товаровиробників виникає така ситуація, що вони не можуть реалізувати вирощене ними зерно в найсприятливіші для них періоди, а змушені продавати його трейдерам під час масового збирання врожаю. Цим безпідставно користуються комерційні структури. Передусім це вимагає здійснення комплексних маркетингових досліджень, результати яких допоможуть агровиробникам у реалізації різної продукції цієї галузі.

Враховуючи етапи агромаркетингових досліджень в Україні, до середини 90-х років минулого століття їх концепція полягала в рекомендації вчених та фахівців стосовно формування й розвитку маркетингової діяльності в АПК, адже безперервне насичення ринку продовольством передбачає розвиток різних форм організації постачання, збільшення обсягів виробництва, розвиток малих переробних підприємств. Організаційними формами тоді були: обслуговуючі кооперативи, гуртові ринки в обласних центрах, біржова діяльність, велика кількість приватних посередників, формування гуртово-роздрібною мережі недержавної форми власності. Проте така система не могла довго ефективно функціонувати, оскільки експансія дешевших продуктів із Польщі, Угорщини, Словаччини, значна частка тіньового обігу в гуртово-роздрібних структурах не забезпечували залучення інвестицій ні внутрішніх, ні зовнішніх, адже вибір інвесторів вимагає прозорості в усій логістичній системі ринку агропромислової продукції. З цією метою запропоновано проект Державної цільової програми створення гуртових ринків сільськогосподарської продукції [5].

Створення гуртових ринків сприятиме виведенню з тіні та легалізації товаропотоків сільськогосподарської продукції, в тому числі вирощеної населенням, прозорому формуванню ціни на основі попиту та пропозиції. Функціонування таких ринків суттєво вплине на формування цін і в інших джерелах збуту сільськогосподарської продукції, в тому числі у прямих продажах її великотоварними господарствами переробним підприємствам чи іншим гуртовим покупцям.

Інтеграція логістичних процесів на регіональних ринках агропромислової продукції здійснюється в різних формах: створення логістичних моделей на ринках

АПК, в яких взаємодія учасників логістичного ланцюга регулюється механізмами ринку; формування конкурентних переваг в умовах сучасних продовольчих ринків вимагає такого рівня інтеграції виробничо-комерційної діяльності, який забезпечується лише за обміну інформацією між учасниками цього ланцюга та створення єдиного інформаційного простору. Застосування сучасних інформаційних технологій для координації логістичної діяльності суб'єктів продовольчого ринку збільшує їх можливості оперативно реагувати на запити споживачів, що суттєво впливає на зростання ефективності та конкурентоспроможності. Для повнішого використання переваг сучасних інформаційних технологій необхідні структурні зміни: об'єднання всіх учасників логістичного ланцюга в інтегральну логістичну систему на засадах маркетингу. Ця система повинна впливати на структурні елементи для досягнення цілей.

Література:

1. Копитко В. І. Особливості відтворення в АПК регіону / В. І. Копитко // Вісник Львівського державного аграрного університету : економіка АПК. - 2008. - № 10 (1). - С. 116-124
2. Економічний потенціал національної економіки [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=460079>.
3. Закон України Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України (ст.1) м. Київ, 5 жовтня 2006 року N229-V [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.12708.0>.
4. Єщенко П.С. Сучасна економіка : Навч. Посібник / П.С.Єщенко, Ю.І. Палкін. - К.: Вища школа, 2005. - 327с
5. Струк Н. Управління постачанням у логістичних системах підприємств АПК: практичний аспект / Н. Струк // Вісник Львівського державного аграрного університету : економіка АПК. - 2006. - № 13. - С. 794.